

نشست نمادها

علی ملکی

چیرنگار گروه سیاست

از پوشیدن لباس با طرح اتحاد جماهیر شوروی تا سرو غذای اوکراینی برای خبرنگاران و پرواز جنگنده‌های اف ۳۵ و بمب‌افکن بی ۲ و زبان بدن پوتین در پاسخ به خبرنگاران آمریکایی، دست به دست هم دادند تا حواشی عملیات روانی آلاسکا ۲۵ بیشتر از متن آن دیده شود. ترامپ از پیش از ورودش به کاخ سفید بارها وعده داده بود که جبهه اوکراین را ۲۴ ساعته آرام خواهد کرد اما مانند ده‌ها پروژه تبلیغاتی دیگرش، موفق به انجام آن نشد. نهایتاً روز جمعه هیئت روس را به آلاسکا کشاند تا توافق صلح را طرح‌ریزی کند. حواشی این نشست تقریباً از تهدیدهای ترامپ علیه پوتین از روزها قبل آغاز شد. رئیس‌جمهور آمریکا سعی کرد فن تکراری خود را روی پوتین اجرا کند و تهدید کرد اگر ولادیمیر همکاری نکند «پایمدهای بدی برایش خواهد داشت.» کرملین اما سعی کرد در برابر این عملیات‌های روانی مقاومت کند و برگ‌های بازی را برای روز واقعه گذاشت. بامداد شنبه هیئت‌های سیاسی به پایگاه مشترکشان در آلاسکا رسیدند. تصاویری از قدم‌زدن و «انتظار» ترامپ برای همتای روسش منتشر شد، پوتین از پله‌های هواپیمای پایین آمد و با ترامپ دست داد. طولی نکشید که تصویری از این خوشامدگویی با فرش قرمز منتشر شد که برای ترامپ حامل پیام ضعف بود: «پوتین حین (احتمالاً) احوالپرسی با ترامپ، دستش را بالا آورده و با انگشت اشاره‌اش با او حرف می‌زند.» تصویری که مشابه آن پس از حدود سه ساعت گفت‌وگو منتشر شد اما با این تفاوت که این بار انگشت اشاره ترامپ پوتین را نشانه گرفته بود.

■ ■ ■

دستاوردسازی با تهدید

ترامپ از مدت‌ها قبل سروصدای زیادی برای دیدار با پوتین راه انداخته بود. عملیات روانی او در این مدت به دو نحو صورت گرفت. او از یک سو سعی می‌کرد در شبکه‌های اجتماعی و در گفت‌وگو با رسانه‌های آمریکایی، پوتین را تهدید کند. این راهبرد پیوست نظامی هم داشت و در روزهای اخیر خبرهایی مبنی بر تحرکات تسلیحاتی ایالات متحده در نزدیکی روسیه منتشر شده بود. از سوی دیگر ترامپ سعی کرد همان راهبرد دستاوردسازی را در زمین آلاسکا هم پیاده کند. او که در محقق‌کردن اکثر وعده‌های انتخاباتی‌اش ناکام بوده، سعی می‌کند از هر چیزی یک قاب رسانه‌ای بزرگ برای خودش بسازد و دیوار اتاقش در کاخ سفید را تزئین کند.

با همه این تلاش‌ها، برخی رسانه‌های بین‌المللی مثل گاردین وسی‌ان‌ان اعتراف کردند که ترامپ بازی روانی را به پوتین واگذار کرد. البته عملیات روانی که بامداد جمعه در منتهی‌الیه شمال غربی قاره آمریکا رخ داد، یک‌سوی نبود و هر دو طرف سعی کردند بازنگر خوبی باشند.

سلام همسایه!

آلاسکا برای این دیدار انتخابی معنادار بود. سرزمینی که در سال ۱۸۶۷ از امپراتوری روسیه به آمریکا واگذار شد، در جنگ جهانی دوم به‌عنوان مسیر حیاتی ارسال تجهیزات به شوروی نقش ایفا کرد و تنها با گذر پارک تنگه برینگ از

نقدی بر روایت‌های غیرضرور از حمله به جلسهٔ شِعام

روایت به نفع ایران یا اسرائیل؟

بعد از پایان جنگ ۱۲ روزه، در کنار روایت‌های دقیقی که برای روشن کردن افکار عمومی و ترسیم فضای کلی جنگ ارائه می‌شد، روایت‌هایی منتشر شد که علاوه بر آنکه برخی از آن‌ها تکرار مکررات بود، بیش از آنکه این تکرار برای مخاطب، تصویر حماسه‌آفرینی در جنگ را تکمیل و در ذهن آن‌ها ثبت کند، در مواردی درست عکس آن عمل کرد. در این میان، اغراق در مصرف بی رویه قهرمانان روایت‌هایی که از حمله رژیم به صداسیما منتشر شد و در تازه‌ترین مورد نیز روایت‌هایی که اعضای دولت از حمله رژیم به جلسه شِعام بیان می‌کنند، در زمره این روایت‌ها قرار می‌گیرد. البته روایت‌هایی که از جلسه شِعام بیان می‌شود، با توجه به وجه امنیتی آن، اهمیتی ویژه دارد و از آنجا که بیان جزئیات این ماجرا، در مواردی به‌جای آنکه حماسه بسازد، موجبات نگرانی افکار عمومی را فراهم می‌کند، حساسیت‌های ویژه‌ای دارد. نکته مهم‌تر آنکه این سؤال ایجاد می‌شود که بیان کردن جزئیات این حادثه که منجر به مصدومیت سران کشور شده است، چه نتایج مثبتی در فضای پساجنگ به همراه دارد؟

روایتی که در دام تکرار افتاد

حمله رژیم به ساختمان صداسیما و صحنه سلحشورانه‌ای که سحر امامی، مجری شبکه خبر، خلق کرد، به تمام معنا یک حماسه در میانه جنگ بود. رژیم صهیونیستی ضمن آنکه برخلاف قوانین حقوق بشری و مصونیت رسانه‌ها این ساختمان را هدف حمله قرار داد، ناخواسته زمینه رقم خوردن تصویری حماسه‌گونه از جنگ ایران و رژیم را فراهم کرد و امید و شوری تازه در انسجام اجتماعی ایجادشده بعد از جنگ به وجود آورد. اما در ادامه، روایت‌هایی که از حمله به صداسیما و برجسته کردن نقش سحر امامی صورت گرفت، دچار خطاهایی جزئی شد.

جلسه‌ای که دولتی‌ها جزئیات بیشتری از آن گفتند

در کنار دیگر روایت‌ها در مورد حوادث بعد از جنگ، روایت‌هایی که از جلسه شِعام منتشر شد، حساسیت و اهمیت زیادی داشت. بعد از وقوع این

دیپلماسی با سویشرت ۱۲ دلاری

لباس سرگنی لاوروف، وزیر خارجه روسیه، یکی دیگر از ابزارهای عملیات روانی در این دیدار بود. او با سویشرتی وارد آلاسکا شد که روی آن حروف «СССР» به معنی اتحاد جماهیر شوروی نقش بسته بود. این انتخاب لباس، صرفاً یک انتخاب شخصی نبود و یک بیانیه سیاسی به نظر می‌رسید که روس‌ها و اوکراینی‌ها «یک ملت» هستند و خاک اوکراین زمانی متعلق به روسیه بوده است. این حرکت با واکنش‌های مختلفی روبه‌رو شد. گابریلیوس لندسبرگیس، وزیر خارجه سابق لیتوانی، با طعنه در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «مذاکره‌کننده‌ای که سویشرت اتحاد جماهیر شوروی پوشیده می‌گوید: «فقط نصف اوکراین را به ما بدهید، قول می‌دهیم متوقف شویم.» بلاگرهای مد روس نیز به سرعت جزئیات سویشرت ۱۲۰ دلاری شرکت «سل سوت» را منتشر کردند و سوار بر این موج شدند.

بفرمایید مرغ کی‌یفی

اتفاق دیگری که رخ داد، سرو کردن مرغ اوکراینی (Chicken Kyiv) در پرواز خبرنگاران روس به آلاسکا بود. مارگاریتا سیمونیان، سردیر شبکه راشاتودی (RT)، این موضوع را در شبکه‌های اجتماعی منتشر کرد. این اقدام به سرعت توسط مبلغان کرملین مورد استفاده قرار گرفت. سرگنی مارکوف، خبرنگار نزدیک به کرملین در این باره نوشت: «پوتین و ترامپ باید زلنسکی را به یک «مرغ کی‌افی» تبدیل کنند.»

پاسخ بی‌کلام به خبرنگاران

نشست خبری پیش از مذاکره هم بیش از آنکه به ارائه اطلاعات بپردازد، یک نمایش بدون عایدی بود. ترامپ و پوتین به هیچ پرسشی پاسخ ندادند. این اتفاق به هدف پوتین از کنترل کامل روایت کمک کرد. پوتین که معمولاً در

نشست‌های خبری از پیش برنامه‌ریزی‌شده در روسیه شرکت می‌کند، در آلاسکا با پرسش‌های معذب‌کننده خبرنگاران غربی روبه‌رو شد. به نظر می‌رسید که او از این فضا ناراحت است. وقتی خبرنگاران با سروصداهای بلند و نامفهوم سعی می‌کردند پوتین را درباره جنگ اوکراین بازخواست کنند، او با نمایش حرکات عجیب در صورتش و شانه بالا انداختن از پاسخ‌ها طفره می‌رفت و زبان بدنش اعلام می‌کرد که متوجه سؤالات درهم خبرنگاران نمی‌شود.

انتقاد پوتین از انتخابات آمریکا

با وجود اینکه مذاکرات به هیچ توافق ملموسی برای پایان جنگ منجر نشد، ترامپ به این دیدار نمره «۱۰ از ۱۰» داد. ترامپ به پوتین اجازه داد تا در غیاب بایدن، درباره انتخابات ۲۰۲۰ آمریکا و «دستکاری» آن صحبت کند. پوتین به ترامپ گفت: «انتخابات شما دستکاری شد، چون رأی‌گیری پستی دارید» و «تو آن انتخابات را با اختلاف زیادی بردی.» پوتین با این جملات از یک طرف به روایت «انتخابات دزدیده شده» ترامپ کمک کرد و از سوی دیگر سیستم انتخاباتی ایالات متحده را زیر سؤال برد.

ترامپ در مصاحبه با فاکس نیز ابراز خرسندی کرد که پوتین گفته است «اگر من رئیس‌جمهور بودم، جنگ روسیه با اوکراین هرگز اتفاق نمی‌افتاد.» این جمله به عنوان یک پیروزی تبلیغاتی برای او به حساب آمد. در پایان، ترامپ پیامی مستقیم به زلنسکی فرستاد: «توافق کن.» این رویداد که قرار بود فرصتی برای صلح باشد، به‌صحنه‌ای برای نمایش قدرت‌نمایی، تبلیغات و جنگ‌روانی تبدیل شد. درنهایت، حواشی و نمادها بودند که تیت‌ر رسانه‌ها شدند نه اصل مذاکره.

اسکان خبرنگاران روس در بیمارستان کووید

خبرنگاران روس که در ورزشگاه تیم هاکی محلی اسکان داده شده بودند نیز بخشی از این نمایش بودند. این وضعیت که به دلیل پر شدن ظرفیت هتل‌ها از سوی رسانه‌های بین‌المللی رخ داده بود، نشان از اولویت‌بندی‌های متفاوت رسانه‌ها در این رویداد داشت. گاردین گزارش داد خبرنگاران روس در مکانی که قبلاً بیمارستان موقت کووید بود و با تخت‌های ارتشی صلیب سرخ تجهیز شده بود، اقامت داشتند. این شرایط هرچند ممکن است تصادفی به نظر برسد، اما می‌تواند به عنوان یک پیام رسانه‌ای برداشت شود. درنهایت، دیدار پوتین و ترامپ در آلاسکا، نمونه‌ای واضح از این واقعیت بود که در دنیای سیاست مدرن، ظاهر بر باطن غلبه دارد. آنچه درنهایت اهمیت یافت، نه توافق‌های پشت درهای بسته، بلکه تصاویر فرش قرمز، پرواز نمایشی جنگنده‌ها، سویشرت لاوروف و سخنان ترامپ درباره انتخابات آمریکا بود. این حواشی، به طور هدفمند طراحی و به کار گرفته شدند تا روایت‌های مورد نظر دو رهبر را به جهان مخابره کنند، درحالی‌که موضوع اصلی مذاکرات، یعنی پایان دادن به جنگ اوکراین به حاشیه رانده شد.

دیدار در مسکو

در پایان نشست، ترامپ از پوتین تشکر کرد و ابراز امیدواری کرد که به‌زودی دوباره همدیگر را ببینند. پوتین با خنده و به زبان انگلیسی پاسخ داد: «دفعه بعد در مسکو.» ترامپ هم گفت: «شاید بابت این حرف کمی تحت فشار قرار بگیرم، اما احتمال دارد این دیدار واقعاً انجام شود.»

راپرنرنگ می‌کند که دولت به دنبال بهره‌برداری سیاسی از این حمله به نفع رئیس‌جمهور است، آورده دیگری به همراه دارد؟ البته اگر این حادثه از جانب وزارت خارجه و شخص رئیس‌جمهور با هدف پیگیری ابعاد حقوقی آن در مجامع بین‌المللی در فضای رسانه‌ای مطرح شده، اقدام مثبتی است. البته با در نظر گرفتن این هدف نیز ضرورتی برای مطرح کردن جزئیات این حمله در رسانه وجود ندارد.

برای روایت‌های جنگ، پروتکل تعریف کنید

فارغ از آنکه روایت ارائه‌شده از حمله به جلسه شِعام چقدر پازل روایت‌های حماسی بعد از جنگ را تکمیل می‌کند، نکته اساسی که باید به آن توجه کرد این است که این حادثه ابعاد امنیتی دارد و طبیعی است که بیان آن مورد توجه دشمنان ایران قرار می‌گیرد و همچنین اثر روانی در فضای سیاسی و افکار عمومی دارد. این ابهام نیز همچنان وجود دارد که آیا رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور مجاز به ارائه روایت از جزئیات مصدومیت اعضای حاضر در جلسه، از جمله نکته‌ای که ضروری است در شرایط پساجنگ و در موقعیت آتش‌بس، هم مورد توجه مقامات مسئول و هم رسانه‌ها قرار بگیرد، تعریف پروتکل‌ها و ضوابطی برای انتشار جزئیات و روایات پس از جنگ است. چرا که بیان روایت از جنگ ۱۲روزه چند جامعه هدف را در بر می‌گیرد و روی آن‌ها اثرگذار است. دشمنان ایران بر بنای روایت‌های ارائه‌شده محاسبه‌تشان را تغییر می‌دهند.

می‌تواند به افکار عمومی القای ناامیدی، ترس یا برعکس احساس امید منتقل کند. در وجه دیگر هم سندی در قالب تاریخ شفاهی از آنچه در ۱۲روز جنگ ایران و رژیم رخ داد ثبت و ضبط می‌کند.

از این جهت، لازم است پروتکل‌هایی با در نظر گرفتن این حساسیت‌ها و وجه امنیتی اتفاقات تعریف شود تا ضمن آنکه روایت حماسی از جنگ ارائه می‌شود، مانع از تکمیل پازل دشمن در تمام ابعاد گردد. در این موضوع، مسئولیت مهم متوجه مقامات و مسئولان دولت است.

بیان این روایت‌ها چند نکته اساسی دارد. نکته اول آنکه عموم این روایت‌ها از جانب اعضای دولت بیان می‌شود، در حالی‌که در آن جلسه، دیگر سران کشور از جمله سران سه قوه حضور داشتند اما آن‌ها به بیان روایت از جلسه نپرداختند. سؤال مهمی که در این میان وجود دارد این است که سخن گفتن از این حمله که منجر به مصدوم شدن سران کشور شد، کدام بخش از روایت حماسی از جنگ را تکمیل می‌کند؟ این حمله اگر چه ناموفق بوده و دشمنان ایران بر خلاف محاسبات به اهدافشان نرسیدند، اما بیان جزئیات آن به‌جز آنکه افکار عمومی را مشوش و نگران می‌کند، دستاورد دیگری به همراه دارد؟ در حالی‌که مقامات و دیگر اعضای حاضر در جلسه از بیان جزئیات آن خودداری می‌کنند، تکرار آن از زبان اعضای دولت جز آنکه این‌شانبه

مجری انحصاری تبلیغات

دانشگاه آزاد اسلامی

کانون تبلیغاتی

سیهر

۰۹۳۹۸۸۸۸۶۹۹

فرهنگ‌یگان

فرهنگ‌یگان

یکشنبه ۲۶ مرداد ۱۴۰۴

شماره ۴۴۸۵

FARHIKHTEGANDAILY.COM

FARHIKHTEGANONLINE

فرهنگ‌یگان